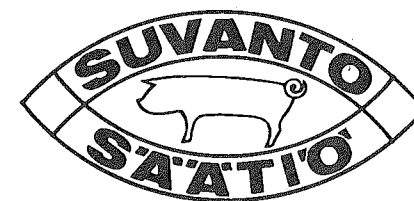

SUVANNON SEUTU

SUVANNON
YMPÄRISTÖN
KOTISEUTU-
LEHTI • Julkaisija

N:o 8 1990

JOULUKUU

Tarinahetki väliajalla Sakkola-juhlassa.

...Kun aika oli täytetty, lähetti Jumala poikansa...

Jumala näyttää tekevän työtään tietyn suunnitelman mukaisesti. Tästä syystä kristillinen kirkko puhuu pelastushistoriasta, jolla tarkoitetaan kaikkia historiallisia tekoja, jotka Jumala teki ihmisten pelastamiseksi. Pelastushistorian eittämätön huipentuma on Jeesus Kristus. Hänen ylösnousemuksensa jälkeen on kaikilla mahdollisuus olla osallisena taivaallisissa pidoissa.

Joulunakin meitä siis kutsutaan valmiiksi katettuun pöytään. Meidän kutsuvieraiden ongelmana on vain liikkeet, syntiset ryysymme. Juhlia varten tulisi pukeutua juhlan arvokkuuden edellyttämällä tavalla. Ryysyläisten vaatteissa et juhlille pääse, mut-

ta mikäs neuvoksi, kun parempaakaan et omista. Synnistä ei täällä eroon pääse. Menevätkö juhlat näin ollen meiltä sivu suun? Vai onko olemassa jokin ratkaisu ongelmaamme?

Kukaan meistä ei itsessään ole kyllin ansioitunut osallistumaan suureen juhlaan. Vain Kristus täyttää pääsyvaatimukset. Siksi onkin suuri ihme ja hämmästyks, että me syntiset ryysyläiset, pääsemme mukaan juhliin. Asiaan on yksinkertainen selitys. Kristus puhuu puolestamme ja jakaa meille omia ansioitaan. Saamme vaihtaa syntiset ryysymme puhtaisiin, valkoisiin juhla-asuihin. Ilman Kristusta olisimme siis jääneet auttamatta juhlasalin ulkopuolelle.

Kristus on siis Isän luota tullut joululahja meille jokaiselle. Lahja, joka on vastaanottajalleen henkilökohtainen. Jouluku on todistuksena meille, että Isä tahtoo juhliinsa jokaisen meistä. Itse kukin on tervetullut Kristuksen tähden. Älä siis jää tuijottamaan syntisiin ryysyihisi, olivatpa ne kuinka komeita tai risaisia tahansa, vaan ojenna kätesi Kristusta kohti. Hän on sinun joululahjasi. Niin, että "Oi iloitkaa te kristityt..." (virsi 261)

Terveisin

**Aili Söderin poika
Esko Makkonen**
Laitila

Maassa rauha ja ihmisille hyvä tahto?

Missä on rauha? Missä on hyvä tahto?

Aina kautta aikojen maailmassa on ollut hyvää ja pahaa. Se on inhimillistä. Mutta "paha ei ole kenkään ihminen. Hyvä on rinnassa jokaisen vaikka ei aina esillä loista."

Kuitenkin tuntuu kuin pahaa olisi nykyisin enemmän kuin koskaan. Huumeet ja niiden aiheuttamat sortuneet elämät. Kateus saa sodat syttymään. Ruoho on vihreämpää naapurin pihalla. Ihminen ei opi elämään olemalla tyytyväinen omaan osaansa ja iloitsemaan toisen hyvästä elämästä. "Kell' onni on hän onnen kätkeköön ja onnestansa iloitkohon yksin vaan". "Sillä ei onni siedä katseita ihmisten." Eino Leinokin sen havaitsi, sortui liian nuorena.

Koulutyttönä Käkisalmissa kuulin, että Leino-parka oli viettänyt yönsä veneen alla Vuoksen rannalla. — Ei ollut rahaa mennä hotelliin nukkumaan. Tuntui pahalta kuulla sellaista "Helkavirsien" kirjoittajasta.

Rauhan Ruhtinaan syntymäpäivää juhliitaan taas. Tuuditan itseni joulutunnelmaan.

Luminen metsätie. Puut valkoise-

na vastasataneesta lumesta. On leuto talvi-ilma. Ei pakkasta, ei nuoskaa, vaan sellainen talvelle tuoksuva, lempeä ja hyväilevä.

Reki luisti kevyesti. Kops, kops, kops hevosten kavioiden kapseen pehmeä toisto ja kulkuset kilisevät. Matka kirkolle talvisena aamuna on elämys, mikä ei unehdu.

Niin se on vaan muisto. Toisin lie ne nykyisin.

Autolla vaan, mutta sanoma on vieläkin sama: "Enkeli taivaan lausui näin..."

Toivotan hyvää joulua kaikille!

Klaudia

Perämoottorit Ruohonleikkurit Moottorisahat sekä muut polttomoottorikoneet

**Pienkonekorjaamo
NUORA-MOTOR**

Härmälänkatu 15, TAMPERE
Puhelin 931-654 411

Perämoottorit Ruohonleikkurit Moottorisahat sekä muut polttomoottorikoneet

Mennään Keljaan! Matkakertomus Keljan matkasta 20. 7.—22. 7. 1990

Synnyinseuduille

Varhaisen kesäaamun sarastaessa ja muutaman utupilven noustessa taivaanrannalle alkoi kunkin matkalaisen odotettu ja etukäteen jo hieman jännitetty matka lapsuuden maisemiin, tuonne Kannakseksi kutsutulle, suuren Suomenlahden ja monien laulujen Laatokan väliselle maa-alueelle. Siellä omien muistojen lokeroissa se oli, se entinen kotiseutu: kunkin mielessä hieman erilaiseksi käynyt, elämän mutkien ja matkojen värittämä, mutta ennen kaikkea vuosikymmenien jälkeenkin varsin rakas ja kallis paikka.

Keljan kylää oli tarkattu vuosien varrella jo varsin pitkään käsiin osuneista kirjoista ja kartoista. Nuoremmalle polvelle selitettiin, että Kelja sijaitisi Suvannon järven rannalla, aivan liki toista hyvin muistissa säilynyttä kylää, Haparaista. Sakkolan kirkolle oli yhdeksisen kilometriä. Muistettiin myös, että toisella puolella Suvantoa kohosi toinen uljas ja viljava rinne, se oli Lapinlahden kylä. Taipaleenjoellekin oli tullut lapsena pyöräiltyä, sinne oli Keljasta matkaa noin kymmenisen kilometriä.

Uskaltautuminen matkalle mukaan merkitsi kyllä jokaiselle myös jonkinlaista pientä riskin ottamista. Kyllähän matkallelähtijä omalla kohdallaan sen ymmärsi, että siirtyminen neljäkymmenluvulta tähän päivään, sekä omassa elämässä että yleisemminkin, merkitsi pitkän matkan kulkemista. Oli tapahtunut niin tavattoman paljon. Sitä silloista entistä Keljaa ei enää varmastikaan olisi, mutta josko sieltä löytyisi muistojen murusia(?)... jo Karjalan kunnailla lehtii puu, jo Karjalan koivikko tuuhettuu, käki kukkuu siellä... Bussi kulki kehräävästi, jokainen oli saanut oman paikkansa, matka läpi ete-

Keljan matkalaisia lepotailla Sakkolan maisemissa.

läisen Suomen kulki laulujen ja haasteluiden merkeissä. Puhe sorisi jo tavallisesti. Monet tapasivat ensimmäisen kerran sitten lapsuuden. Miellissä alkoi nousta jo keljalaista yhteishenkeäkin, "me". Ja se joudutti tutustumaan meitä toinen toisiimme. Siellä oli mukana yksittäisiä henkilöitä ja perhekuntia, oli Koppasia, Paasoja, Paukkuja, Ahtiaisia, Viskareita, Kuuppoja, Inkisiä, Karppasia, Karvasia ja niin edelleen. Oli vanhempaa ja vähän nuorempaakin keljalaista "vuosikertaa", jopa jokunen nuoristakin oli uskaltautunut isien ja äitien juurille.

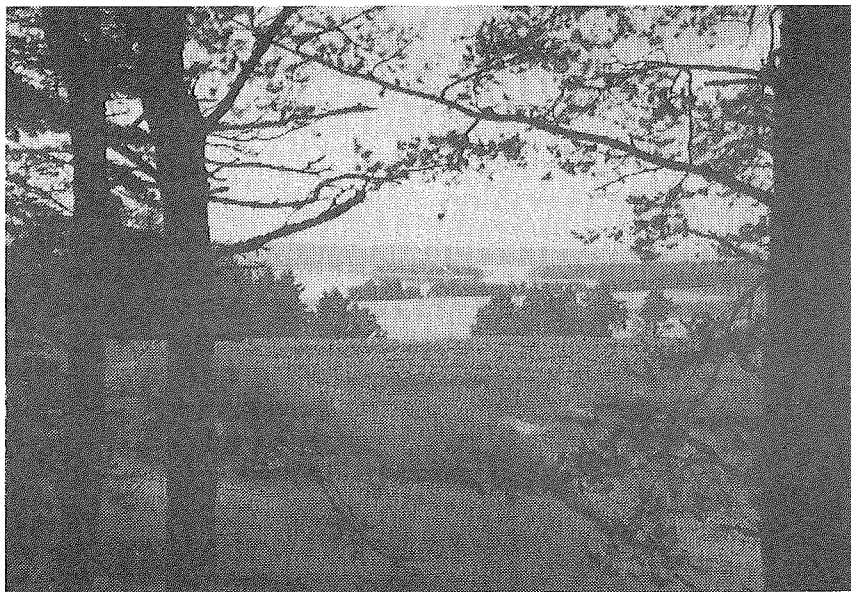
Kiviniemestä kohti Keljaa

★ Ida Inkinen: "Ja Kiviniemikin tuli, ja aikanaan ohitettiin Kiviniemen koski. Ja siinä lähellä se turistimotelli oli rautaportin sisällä. Haimme tavaramme autosta ja edellä kulkevien toisen bussin väki jo lauloi siinä motellin pihalla kesäillalla: Jo Karjalan kunnailla lehtii puu, jo Karjalan koivikot tuuhettuu. Me saim-

me yhtyä lauluun. Sitten menttiin sisälle huoneisiin. Me Helvi Tuntolan kanssa yhdessä, jokainen sai valita kenet halusi huonekaveriksi. Sen jälkeen pääsimme ruokailemaan, ja kahvi oli jälkiruokana. Hyvältä maistuivat kaikki. Niin sitten matkasta jo väsyneinä pääsimme univuoteelle. Toiset kävivät vielä uimassa ja istuivat iltaa ulkona tuoliryhmässä.

Aamulla oli hirssipuuroa, se maistui hyvältä, ja kahvi sen jälkeen. Nyt olikin sitten vuorossa matkaanlähtö Sakkolan Keljaan!

Haparaisiin päästyämme yhteen ääneen selitimme, missä asui se ja se. Rapamäeltä kun alas lähdettiin oli uusia asumuksia tuhkatiheään vasemmalla puolella, välillä sitten metsikköä. Sitten tuli Kekiin Martin Juhon talo, enemmän toisella puolella Viskarin Martin Matin talo. Leppäsen talo oli jonkinlaisessa koossa, oli kaksi taloa ennen entistä osuuskappaa, joku oli vielä pystyssä, ei huomiokykyä välillä toiminut... Lepojan ja Paukun sillan ohitettua Paukun talo tuli. Koppasen talo oli kun-

Näkymä Runteenmäeltä Suvannolle.

nossa ja siellä asuttiin. Kauko Lean kanssa, Aura Virkku ja Irja Kulma-
la menivät sinne ja heidät otettiin lämpimästi vastaan. Pappa teki
ristinmerkkejä. . .”

★ Kauko Koppanen: ”Viime lähdös-
tä on kulunut 45 vuotta. . . Olin
kuullut, että meidän talon pitäisi ol-
la pystyssä. Ja nyt oli tilaisuus var-
mia asiasta. Lähdimme vaimon ja
siskojen kanssa kävelemään alamäel-
le päin. Siinä mennessä me muiste-
limme, että se talo ja se rakennus oli
tuossa, eikä nyt näkynyt jälkeäkään.
Tulimme paikkaan, josta ennen lähti
tie Akanaholle ja meille, mutta nyt
ei ollut tietä. Jonkinlaiset ajojäljet
menivät siihen suuntaan, jonne läh-
dimme kävelemään. Puskien takaa
alkoi näkyä rakennus ja lähelle tul-
tua koira haukkui. Komentamaan
tullutta mieshenkilöä tervehdittyämme
ja esitettyämme keitä olimme,
meitä pyydettiin pihaan ja sisälle.

Katsellessamme siinä taloa se ei
näyttänyt tutulta ja Tarikko sanoi, et-
tä kolhoosi on siirtänyt kaikki talot
pois ja että hän rakensi tämän van-
halle paikalle. Sisälle meidät vietiin,
eikä ilman ”sajua” luvattu päästää
lähtemään. En osaa montakaan sa-
naa venäjää, mutta sisko osaa vähän
ja kommunikointi kävi jotenkin. Sis-
kolla oli mukana sota-aikana otettu

valokuva, jossa me olimme talon sei-
nustalla. Tätä kuvaa talon asukkaat
katselivat monta kertaa. Ja hyvät
”sajut” me juotiinkin keksien, hil-
lon, voin ja valkoisen leivän kanssa.
Kovin toivottivat tervetulleiksi toiste-
kin, ja antoivat siskolle kellon lahjak-
si. — Rapamäen päälle avautuva
maisema näytti aivan toisenlaiselta
kuin syksyllä 1944 lähtiessä. . .”

★ Ida Inkinen: ”Kermisen Annan
vastaanotto ei ollut aluksi oikein hy-
vä. Mutta kun Anna antoi heille ve-
näjäksi kirjoitetun kirjeen, sen jäl-
keen vähän lauhkenivat. Paason Aa-
ro omaisineen, heitä oli mukana mat-
kalla kahdeksan henkeä, ei omalta
kotipaikaltaan löytänyt muuta kuin
kaksi suurta tammea.”

Runo — Kelja, lapsuuteni kotiseutu

★ Aaro Paaso

”Te kotitanhuan vahvat tammet,
voisitte kertoa monta tarinaa.

Puhelahjaa ei teille suotu,
ne jäädä saa kaikki unholaan.

Nähneet ootte ilot ja surut,
niin taaton taatosta lapsihin.

Kasvupaikkanne kaunis seutu,
mieleenpainunut on muistoihin.

Muut sota raikas ja kodit poltti,
seutu jättää piti kokonaan.

Teihin pystynyt ei tulet, ei luodit,
ylväänä seisotte siellä paikoillaan.

Pyhiinvaellusmatkan luoksenne tein,
vaimon, lapset puolisoineen myös
mukanani vein.

Ett’ näkisivät kauniin
Karjalan kunnaan,
oppisivat sitä myös tuntemaan.

Mikä ennen on ollut isäin maata,
sitä koskaan sieltä lähtenyt
ei unohtaa saata.

Taipaleenjoki ja
Päähenotko.
Runteenmäen pääskys.
Suvannonrannat kaislikkoiset,
uimarannat nuo lapsuuden.

Katsottu on kaikki siellä.
Kaiken myös painoimme
muistoihin.”

Suvannon rannoilla ja kotipihoilla

Bussimme oli parkkeerattu Run-
teenmäen metsän suojiin. Siitä oli jo-
kaisen helppo suunnistaa omiin
suuntiin. Aamu-utu alkoi vähitellen
hälventyä ja ilma oli tavattoman rai-
kasta ja hyvää hengittää. Aurinko loi
säteitään lämpimään maahan, joka
tuoksui kasteelta ja kukilta. Mihin
silmänsä käänsikin, se oli rehevän
kasvuston peitossa. Siellä oli suuria
lehteviä Karjalan lehtipuita, pensai-
ta ja paljon kukkia. Maa oli huokois-
ta hiekkamaata, ja yhdelle jos toisel-
lekin tuli mieleen ottaa mukaansa
pieni ”näyte” tuliaisiksi. Näin saim-
me mukaamme pähkinäpensastai-
memme, katajamme, kuin myös
hiekkapussimme ja kangaskukkam-
me. Löytyipä kotitalon tanhuvilta
muitakin aarteita. . .

★ Matti Karppanen (mukana myös
veli Olavi eli ”Olli” ja tytär Tuula):
”Meidän riihen paikka oli siinä, mis-
sä Kujaset ennen lähti Kalloselle. Nyt
riihen kohdalla on vain syvä kuop-
pa. Näkymä Suvannolle oli silloin ja
on edelleen todella kaunis, silmä voi

kulkea pitkin peltoaukeaa alas ran-
taan saakka. Sinne, missä me lapset
ennenkin juostiin. Nyt ranta näyttää
olevan meidän rannan kohdalta täyn-
nä pensaikkoo. Siinä oli ennen hiek-
karantaa, jossa me lapset kahlattiin
vonkkaa eli äkkisyvää paikkaa kohti.

Kodin paikalla on enää vähän uu-
nin perusmuuria. Rakennuksia ei ole
yhtään jäljellä. Sieltä perusmuurin
joukosta löytyi myös jokin tukirau-
ta. Taisi unohtua isältä tänne, kun
kiireessä lähdimme! Omenapuu on
vielä vähän elossa, mutta kovasti pi-
ha-alue on täynnä pensaikkoo ja pui-
ta on kasvanut joka puolelle.

Runteenmäellä, Satumetsän vieres-
sä, tulee mieleen ankara sota-aika.
Näillä Keljan pelloilla käytiin moni
taistelu kotipelta puolustaen. Usea
haavoittui, monen elämä päättyi.
Hiljennymme muistaessamme sitä ja
katsellessamme nurmeltuneita juok-
suhautoja.”

★ Ida Inkinen: ”Kuupot, heitä oli
matkalla mukana neljä henkeä, eivät
löytäneet enää asunnon peruskiveä-
kään. Koivumäki oli rakennettu en-
tisille perustuksille sodan jälkeen,
siellä asui ystävällistä väkeä. Heidän
pieni tonttinsa oli aidattu ja siellä oli
mehiläisyhdyskuntia. Meille näytet-
tiin kaikki huoneet.

Kuupon puoli oli tasoitettu. Mei-
dän koko piha-alue kasvoi valkotöyh-
tökukkaista pensaikkoo, omenapuu
seisoi kuivettuneena. Yksi elossa ole-
va oksa näytti vielä elonmerkkejä.”

Aika Keljassa vierähti nopeasti.
Aurinko oli nyt korkealla, oli läm-
mintä ja kaunista. Koska ympärivät
laajat peltoaukeat, Keljan ja Hapa-
raisten kohdalla, olivat lähinnä au-
ringonkukkaviljelyksessä, ne olivat
tähän aikaan kesästä vielä kauttaal-
taan syvän vihreät, myöhemmin au-
ringon keltaiset. Teiden vierustat ja
peltojen pientareet sen sijaan olivat
juuri nyt täydessä luonnonkukassa.
Löysimme valtavan suuria päivän-
kakkaroita, kissankelloja, jotakin
pientä neilikkalajia, ja sellaisia kuk-
kia, joiden nimeä emme tunteneet.
Niitä emme mielestämme olleet en-

nen nähneet. Suvannon järven ran-
nalla näimme myös viljelyskukkia
”itsekseni”. Oliko niin, että siinä oli
ollut ennen puutarha vai olivatko sie-
menet muuten vain levinneet kauem-
maksi? Kukat ja rehevä kasvullisuus
merkitsivät myös hyönteisiä. Niinpä
muistojemme ja tunnelmointiemme
keskellä hätistelimme ympäriltämme
surisevia kärpäsiä. Ne varmaan oli-
vat yhtä ihmeissään kuin ehkä jotkut
paikalliset asukkaat valloitusretkis-
tämme Suvannon rannoilla.

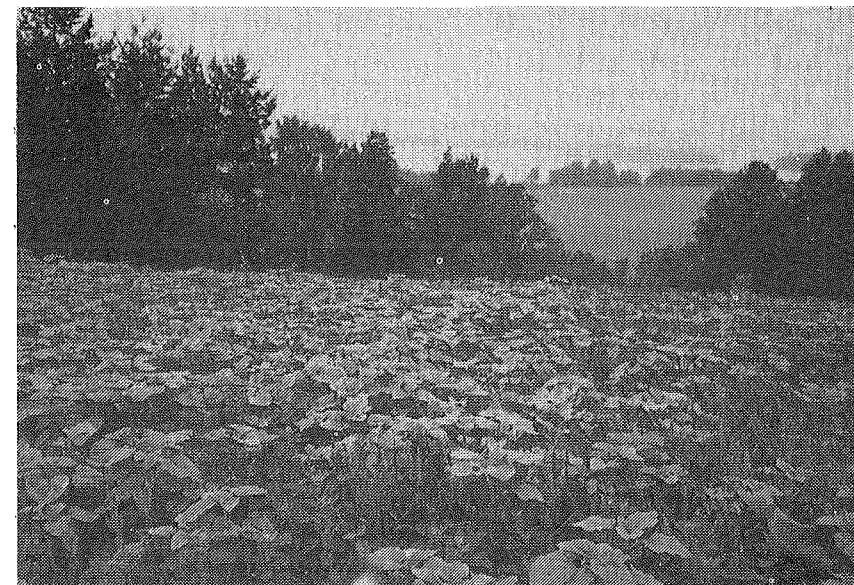
Meistä, täydestä bussilastillisesta
keljalaisista, näkyi aina jokin pieni
joukko kulkevan jossakin Keljan laa-
joilla vainioilla. Milloin kulkien tieltä
pois kohti Suvantoa tai sitten päin-
vastoin, milloin pitkin tietä kohti Ha-
paraista tai sitten toiseen suuntaan
bussille päin Runteenmäkeä kohden.
Varustuksiimme kuuluivat kameroi-
den lisäksi eväskorit, ja retkiltämme
takaisin tullessa meillä oli mukana
erilaisia ”arvoesineitä”, kuten pala-
nen kotitalon muuritiiltä.

★ Ida Inkinen: ”Käytiin Suvannol-
la uimassa myös ja syötiin samassa
paikassa Kallosen Jaakon rannassa,
kun siitä kulki polku. Olis vaikea ol-
lut muuten mennä, kun puusto ti-
heänä kasvoi Suvannon rannoilla.
Rannasta tultuamme tuli iso sakki
kyläläisiämme Paason, Kuupon ja
Karppasen rannasta meitä kohti. Rit-

van kanssa noustiin Jaakon rannan
metsään polkua pitkin. Siellä kasvoi
mustikoita. Ritva rupesi poimimaan
ja minä samoin. Ritva jatkoi poimi-
mista Runteenmäellä Kallosen Matin
metsässä. Kiviaita oli pois purettu,
mutta rukoushuoneen peruskiviä
löydettiin. Juotiin maukkaat kahvit
Runteenmäellä. — Voi miten ihana
oli katsella Suvantoa ja Kajavansaar-
ta. Makkaran tien puolella oli mei-
dän maalla syvä hiekkakuoppa. Tör-
määpääskyt olivat sinne pesänsä ra-
kentaneet. Puut olivat siellä rinteel-
lä niin kovasti kasvaneet, tuometkin
ja kynnäppääpuu olivat niin korkei-
ta. Sanaiset olivat muuttaneet toisel-
le puolen tietä ja ne kasvoivat mata-
lampana.

Kun sitten Keljasta lähdettiin kohti
Taipaleenjokea, nähtiin siinä Kaarti-
sen Simon kodin paikka. Maantie oli
huonossa kunnossa. Viskarien talo-
jen kohdalla kuuset kasvoivat. Lam-
min niityn kulma oli lettona, kuten
aikaisemmin olimme nähneet olevan
monessa muussa paikassa. Sen sijaan
mäntykankaat olivat siistissä kunnos-
sa ja niitä oli hoidettu. Eräs matka-
laisista sanoikin, että täällä olis pal-
jon myytävää metsää.”

★ Kauko Koppanen: ”Taipaleenjoel-
le. . . tie oli entinen ja tutut maise-
mat, mutta talot puuttuivat. Tulim-
me Taipaleeseen entisen lossin ran-

Aurinkokukkapelto Keljassa.

taan. Siinä se betoninen maatuki näkyi, ja Pärssisen liikerakennuksen perustuksen jäänteitä, eikä tällä rannalla juuri muuta entiseen viittaavaa näkynyt.

Palatessamme poikkesimme Sakkolan hautuumaalle. Siellä näkyi kappelin perus- ja portinpylväät. Nyt siellä oli paikallinen hautuunmaa. Ajoimme myös entisen kirkonmäen kautta pysähtymättä ja näimme, mitä siitä pystyi näkemään.”

★ Matti Karppanen: ”Sakkolan kirkosta oli jäljellä lehtomaisessa metsikössä portaat sekä muutama rautakivi. Nuorisoseurantaloista Haparaisissa oli jäljellä notkuvat seinät ja katto, talo oli jo luhistumaisillaan. Entisen koulun kohdalla näimme vähän perustusta. Muistoissa elettiin läpi kouluajan pelejä ja leikkejä juuri sillä paikalla, jossa seisoiimme.”

Hyvästi Kelja

Näin Keljan maisemat oli nähty. Oli kuljettu peltosarkaa tieltä alas Suvannon rantaan. Oli kuljettu ranta-alueella, noustu ylös samaa tietä, jota silloin lapsena oli kuljettu. Oli käyty kotituvan tanhuvilla, tunnistettu ehkä kotitalo, tai löydetty palanen peruskivijalkaa, muurin tiiliä tai ehkä vain tasoitettu alue. Jossakin vielä kasvoi omia omenapuita, tammet seisoi vahvoina. — Kukin matkailainen asetteli ajatuksiaan mielessään

uudelleen. Tämä on nyt tätä Keljaa ja myös sitä Keljaa, josta silloin kerrottiin jouduttiin lähtemään. Mielessä kävivät ne omaiset, jotka olivat jääneet tänne, ne jotka olivat saaneet viimeisen leponsa Sakkolan hautuumaalla tai ehkä tänne kaatuneet. Samassa piirityksessä mieleen ajatus ihmisen elämän katoavaisuudesta. Kukin syntyy, elää ja kuolee. Sukupolvet seuraavat toinen toistaan. Tämä kuuluu elämäntietoon. Omien lähtökohdien, omien juurien, omien vanhempien ja suvun kohtaaminen juuri tällä tavalla, tulemalla tänne Keljaan, tuntui nyt tavattoman merkittäväksi koskettavalta. Yhteyden tunnetta elettyyn elämään lisäsi se kokemus, mikä syntyi kun saman kohtalon jakajia, naapurin ”tyttöjä” ja ”poikia”, oli yhdessä näin paljon. Se tuntui turvalliselta ja hyvältä. Sanaton viesti toinen toiselle oli: ”Se oli niin vaikeaa, mutta me olemme selviytyneet.”

Synnyinseudut mukana muistoissa

Hyvästijätö Keljalle synnytti meissä matkalaisissa jonkinlaista kaipuuta ja haikeutta. Kaipuuta siihen, mitä ei enää ole ja josta on joutunut luopumaan. Vuosikymmeniä mielessä vaalitut muistotkin tulivat nyt jollakin tavalla uuteen valoon. Haikeus voi liittyä myös siihen, että nyt syn-

tyi ehkä tarvetta jälleen kerran määritellä itseään ja elämäänsä, sekä lapsuuttaan. Menneessä ja muistoissa käyminen tuo aina jonkin uuden näkökulman tai lisän elämään. Käynti Keljan lapsuudenmaisemissa muutti jotakin, ja sen vaikutukset säilyvät pitkään.

Keljan matkan kokemuksia on ehditty jo jakaa yhteisessä muisteluillassa. Jo Karjalan kunnailla lehtii puu... on tullut taas kerran laulettua ja samalla muisteltua tehtyä matkamme valokuvien, videoiden ja kertomusten siivittämänä. Me Sakkolan Keljan ryhmäläiset tahdomme jakaa nämä muistelut Suvannon seutu lehden lukijoiden kanssa. Yhdessä tunnemme syvää kiitollisuutta siitä, että tällainen matka vielä meille mahdollistui.

Lopuksi matkanjohtaja tahtoo sydämellisesti kiittää jokaista matkan osanottajaa ja yhteisten muistojen jakajaa. Silloin kun ikävä synnyinseuduille yllättää, voi aina palata muistoissaan tähän matkaan.

Keljan matkaajien puolesta muistimerkitsijöinä:

Matti Karppanen, matkanjohtaja
Ida Inkinen
Kauko Koppanen
Aaro ja Airi Paaso
Tuula Matintytär Nores

Marraskuun viimeinen päivä 1939 Sakkolan Kiviniemessä

Sakkolan Kiviniemi oli vilkasliikenteinen solmukohta Vuoksen vesistön varrella, sillä siellä Kiviniemenkoski yhdisti Suvannon ja Vuoksen.

Kiviniemi oli aikojen kuluessa kehittänyt yhdeksi Kannaksen keskuspaikkakunnaksi. Oli teollisuutta, 5—6 kahvilaa ja kymmenkunta kauppa-

liikettä. (Piirustukset olivat jo valmiina suureen rantahotelliin, vesivoimalaan ja posliinitehtaallesi!) Edellytykset paikkakunnan kehitykselle olivat hyvät.

Kiviniemi oli strategisesti erittäin tärkeä paikkakunta. Olihan siellä kaksi siltaa yli kosken. Riippusilta oli

ainoa kiinteä maantieyhteys Vuoksen vesistön yli Jääsken ja Metsäpirtin välillä!

Siksi siltoja vartioitiin tarkasti jo heti YH:n alettua ja turha oleskelu siltojen läheisyydessä kiellettiin. Kiviniemi oli talvisodan alkaessa ainoa maaseutupaikkakunta jota puolusti

vahvistettu ilmatorjuntapatteri. Suvannon laivarantaan ilmestyivät Laatokan suuret ja merikelpoiset kalastajain moottoriveneet, kaikkein pahimman varalle...

Marraskuun viimeisenä päivänä tulikin pelätty hetki: Neuvostojoukot ylittivät rajan Raasulissa ja Lipolasen suuntana Kiviniemi!

Paikallinen poliisi Lampainen kehoitti heti kaikki siviilit poistumaan paikkakunnalta, koska oli syytä pelätä myös lentopommituksia.

Heti aamun valjettua ilmestyikin Kiviniemen yläpuolelle kaksi Neuvostoliiton hävittäjää, jotka tulittivat paikkakuntaa konekiväärein saatatta vahinkoa aikaan. Lisäksi yksi kone putosi Kiviniemen ilmatorjuntatullesta.

Katkeamaton jono ihmisiä kulki Kiviniemen siltojen kautta kohti pohjoista, tai muita kulkuteitä käyttäen ylitti Vuoksen vesistön, sillä hätä ei lue lakia.

Tämä oli kuitenkin vasta alkua sil-

le, mitä Kiviniemi sai sinä päivänä kokea, uutta kokemusta oli tulossa oikein roppakaupalla. Kello kymmenen maissa tuli Raudusta evakkojuna tuoden valtaisan määrän vanhuk- sia ja lapsia, useat puolipukeissaan, joillakin vain alusvaatteet yllä! Mitä kukin oli ehtinyt ylleen heittää. Kaik- kesta huomasi, että lähtö kotoa oli tapahtunut vitkastelematta.

Siinä kaiken muun kurjuuden keskellä ja surkeuden mukana näin siihen astisen elämäni järkyttävimmän tapauksen: Toisten mukana kulki ehkä kymmenen vuotta täyttänyt tyttö kantaen sylissään veristä vaatekääröä. Tyttö itki ääneen ja käärön sisältä saattoi erottaa valitusta.

Tämän huomasi paikalla ollut lotta, joka riensi lapsia auttamaan. Lotta vei lapset sisälle taloon ja siellä selvisi lasten kohtalo kaikessa karmudessaan: *He olivat tulleet Raudun asemalta evakkojunaan äidin hoivissa. Junan kimppuun hyökkäsi Petäjäjärven aseman seutuvilla vihollishä-*

vittäjä ampuen konekivääreillään. Lasten äiti oli kuollut. Nyt pieni tyttö joutui äidin puuttuessa auttamaan vajaan viikon ikäistä siskoaan, jonka vaatteet oli punaiset äidin verestä. Ainoa muisto äidistään...

Lasten isä oli rajalla torjumassa hyökkäystä.

Seuraava Raudusta tullut juna oli lähes kilometrin mittainen. Veturi oli voimakas ja toinen veturi työnsi takaa ja kun rautatiessä Raudusta Kiviniemeen lähes koko matka oli myötämaata oli Raudun Mäkrältä kuormattu naisia, lapsia ja vanhuksia paljon.

Tämä evakkojuna joutui myös Petäjäjärvellä 9 vihollishävittäjän hyökkäyksen kohteeksi ja kuolleita ja vammautuneita oli junassa joukot- tain.

Tällainen oli ensimmäinen talvisota- tapäivä Kiviniemessä.

Kalervo Paukku

Näkymiä Riiskasta ja Raajusta

Juhannuksen jälkeen, heinäaika- na, sain viettää muutaman tunnin nuoruudenaikaisissa maisemissa Raajussa, Riiskassa ja Tuokonmäel- lä sukuni synnyinsijoilla.

Asiantuntijana ja tulkkini oli Arvi-veljeni poika Timo, joka venäjän kielen taitoisena varmisti matkan onnistumisen ja kontaktien syntymisen paikallisiin asukkaisiin.

Kuljimme neuvostoliittolaisella linja-autolla Viipurista. Viisumit eivät oikeuttaneet suunnitelmien mukaiseen Metsäpirtti-matkaan, mutta Viipurin Matkailuyhtymän johtaja Lysenko lähti itse mukaamme ottamaan vastuun. Kanssamme oli myös tul- ki, inkeriläissyntyinen ystävällinen rouva Miikkulaisista.

Tienvarsinäkyvät olivat muuttu- neet vuosikymmenien aikana metsä- siksi. Varsinkin Raudun pikkukau-

pungin ohituksen jälkeen täytyi tark- kailla Raajuun erottuvaa tietä. — Siellä metsikön keskellä se oli, kapea- na mutta päällystettynä. Linja-auto kääntyi Raajuun, jättäen meidät Ti- mon kanssa noin neljän tunnin vie- railulle sukumme vuosikymmenien takaisille omistuksille.

Ympäristöä katsellessa haaveet riippakoivun ja savusaunan, missä Timon isä oli syntynyt, löytymispai- koista hävisivät melkein ensisilmäyk- sellä. — Suvannon rantaan oli kas- vanut puusto korkeaksi, läpinäky- mättömäksi tiheiköksi.

Vertailemalla maantien mutkai- suutta, joka oli ennallaan, löytyi vih- doin kovan etsinnän jälkeen kotipi- han sijainti. Jalavat kasvoivat yhä tu- tussa rinteessä. — Otin sieltä pari ok- saa muistoksi.

Naapuri oli rakentanut kotipihal-

lemme korkean aidan ympäröimän pioneerileirin. Sen ympäristössä lii- kui poikia. He tervehtivät meitä sa- nalla: ”Rastuit”... — Mieli olisi teh- nyt mäen palteille katsomaan seutua paremmin, mutta ympärillä oleva ry- teikkö peloitti, samoin susikoirat, joita näkyi siellä päin olevan vartio- tehtävissä.

Kuljimme kuitenkin sen verran palteilla, että maastossa olevat am- pumahaudat ilmaisivat itsensä näyttä- mättömän heinän keskellä.

Raajun tiellä oli kulkijoita: Siinä kulki vanhus keppi tukenaan, nuoret naiset lastenvaunujen kanssa, moot- toripyörä sivuvaunuineen, ambulans- si ym...

Maantien varrella, lähellä koti- paikkaani oli nyt kesäasuntoja. Erästä asunnosta tuli moskovalai- nen taiteilija esittelemään maalaus-

taan meille. Timo keskusteli hänen kanssaan. Raajun kylän toinen, Metsäpirtin puoleinen reuna vaikutti autilta. Ainoastaan sodan tuhoilta säilynyt Korpelaisen talo oli yhä paikoillaan mustuneena ja asuttuna. Sen läheisyydessä maantien varressa oli kasvihuoneen tapaisia rakennuksia. Punaiset spireat kukkivat monien kotien raunioilla kuin rakkauden soihtut, unohtumattomasta kaipuusta kertoen. Suvannon rantaan johti polku Halosen ja kotini maiden rajoilla. Metsäryteikön läpi kulkevan polun päässä oli pitkä laitur.

Suvanto aaltosi. — Siinä laiturilla ollessamme suihkuhävittäjä kulki ylitsemme kovalla ryminällä. Timon

Kylätie Raajussa ei ollut hiljainen. Kuvassa näkyvät Korpelaisen Tuomaan ja Pekon (Nuuvin pojan) talon rauniot vasemmalla punaisien spireoiden koristamina.

Tuokonmäen rinteellä heinäkuussa 1990 Riiskassa.

arvion mukaan noin kilometrin korkeudessa.

Suvannon ruokokasvullisuus näytti lisääntyneeltä veden alentuessa.

Tuokonmäelle kävelimme Riiskan tietä. Matkalla poikkesimme kalan kasvattamoa rakentavien miesten luona. He toivottivat minut tervetulleeksi turistimatkalle.

Entinen Riiskan Maitotalo Suvannon rannalla oli paikoillaan. Siinä oleva venäjänkielinen teksti kertoi sen olevan vihanneskauppa.

Vihainen koiranhaukunta kuului vastakkaiselta suunnalta, kun pysähdyn maantielle. — Ihmiset tekivät arkiaskareita. Maantien yli haki nainen vettä ämpärillä Suvannosta.

Tuokon Toivon (Mat-sedän) talon nykyinen asukas 17. 7. 1990.

Harras toiveeni oli päästä käymään myös sukumme vanhoilla asuinpaikoilla Tuokonmäellä. — Toivorikkain mielin pysähdyimme Tuokon Toivon (Mat-sedän) talon luona. Aidatun pihan portti oli kiinni, mutta talon asukas tuli portille ja kun Timo selitti hänelle asiamme ja keitä me olimme — niin pääsimme sisäpuolelle ja toisen portin kautta taloon, jota vartioi haukkuva ja riehuva susikoira.

Talon asukkaat, vanhempi mies ja nainen, olivat tulleet Kurskin alueelta 1946. Kurskissa oli silloin ollut kova nälänhätä.

Kalankasvattamo Halosen rannan tuntumassa Riiskassa. Oikealla näkyy Suvannonsuu, josta alkaa Taipaleenjoki.

Timon käymissä keskusteluissa ilmeni, että Suvannon vesi on nykyisin saastunutta keinolannoitteiden vuoksi. Vesi tuodaan autolla Raudusta. Kaloja Suvannossa ei ole!

Talo oli sisältä hyvässä kunnossa. Vaaleat tapetit olivat seinillä, lattia maalattu kiiltävän punaiseksi, kobeiliini kamarissa ja ikoni keittiössä.

Erotessamme halusin toivottaa heille Jumalan siunausta hivenen liikuttuneella mielellä, ystävällisen kohtaamisen jälkeen muistorikkaassa paikassa.

Timo ja Elsa Tuokko Hotakan levähdyspaikalla Neuvostoliiton puolella.

Lyhyt matka-aikatauluni ei sallinut kaiken mielenkiintoisen tarkempaa huomioimista, vaan oli palattava Rautuun menevälle tielle Metsäpirtistä saapuvaa linja-autoa odottamaan.

Lämpimänä heinäkuun iltana Raajun mäen päällä pääskyet kaarsivat aivan läheltä, kuin haluten hyvästellä kaukaa saapuneet, harvinaiset vieraat. — Taivas tipautteli pieniä sadepisaraita, kuin lähtökyyneleitä, joita itse en pystynyt synnyttämään. — Sydän oli liian täysi.

ELSA TUOKKO

Käynti Riiskan kylässä

Ku Riiska kylästä ei uo kukkoa tähä ast oikei mitteä kirjoittant, nii mie yritän hiuka kertuo meijä toivomat-kast sin rakkaasee Riiskan kylleä.

Ku oltii uoteltu puole vuotta, ni viimei tul lähtö. Meäräpeä ol Kiviniemi, joho tultii iltpäiväl. Majoituttii huoneisii, syötii ja sit lähettii katselemmoa Kivinieme koskii ja muita maisemii.

Seuroavan oamun lähettii sit Riiskoa kohti. Mukava oppoan avustukset saatii taksi, johon myö neljä ”tyttö” työnäitii. Maikki, Helka, Varpu ja Ilma. Mukan seurasi Elli mie-

hensä ja pikkuserkun kera toises autot. Pikkuserkku osas onneks venäjää ja suomee. Serkulla oli mukana poika ja pojan tyttö.

Myö näytimme kartalla pisteen mihin meijän piti mennä ja nii myö lähimmä jännittynnell mielel matkoa.

Autot aijoiti Rauvun kautta ja ku käännättii Raajumäkkee päi nii ooteltii millo ne Suvanno laineet näkky? — Mut ku myö nähti se Suvanto siel vasemmal vähä kauvempan, nii meijä kuski ei osant het kääntyy sin Riiska tiel. Ko myö määntii yhä etteipäi nii jo Taipaliejok vilkku siel va-

semmal... Ni mie sanoin, et nyt täytyy tehdä stop!

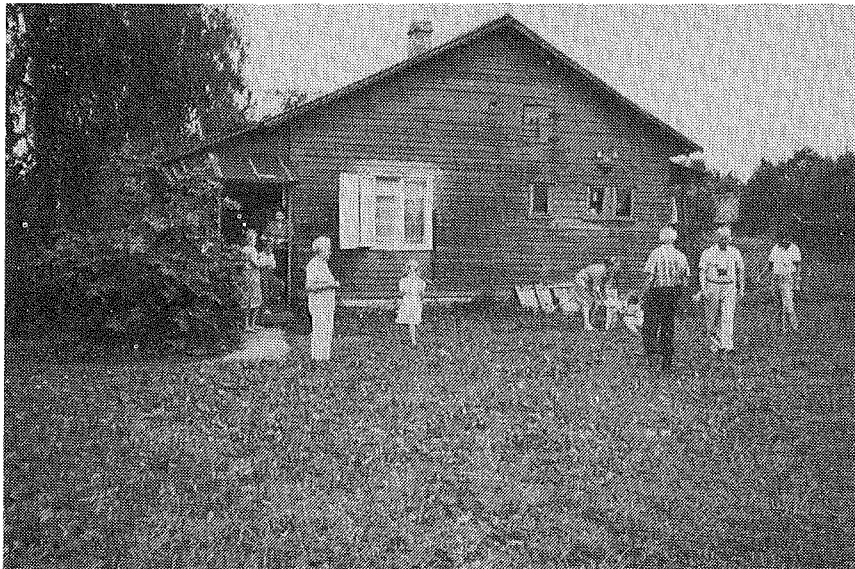
Ja nii myö pantii neuvottelu nihe takant tulevi kans ja keännättii takasii.

Löytyhä se tiehoara sin Riiskoa. Nähtiähä näi vahingos Taipaliejok ja ne tasaset liettiet. Ellin ensimmäine työpaikka Lämsän lehmii paimenes!

Tie ol kuoppane, mut kuski taitava. Ensimmäine pysäys pieltii Kopase talo kohal. Kaik entine ol hävitetty, mut muu maisema ol tähteenä.

Varpu kävi rannal ast ja tervehti männesseä talo asukkaita ja otti kuuvii.

Sit jatkettii matkoa. Kauppias Ukose kohal tais olla rakennettu uusi rakennuksii? Paikka tuntu iha tu-

Nykyistä rakennustyyliä. 1 viidestä omakotitalosta. Takana näkyy navetan vesisäiliö, oli vielä pystyssä. Maikki ja Arvo nykyisten asukkaiden kanssa.

tult... Sit jatkettii matkoa, ni tul etie hiekal täytetty tietä, jot auto uppos pohjijoa myöte hiekkoa. Mut kyl myö pois siint selvittii, ko oikei yrittettii. Siin olki oikei makijal naurul aika!

Kun päästii siihe entisie linja-auto kääntöpaikal, ni Varpu heitti kengät pois jaloistoa, ko heä halus tuntii jalapohjissoa lapsuuve jalasijat!

Ensimmäiseks myö mäntii Silla-paikkaa katsomoa ja tietyst myös jockee ja koskee — ja onks vettä?

Patolaittiet ol hajalloa, vettä sentteä virtas... Siin ol polku alas, ni myö mäntii katsomoa, et mikä siel on? Siel ol vielä vesturbiini aksel... Ei näkynt saarta siel alhaal, eikä niitä törmäpääskyse pessii, ku kaik paikat ol kasvant puita ja pensaita täytie.

Sit se Ellin serkunpoika män kysymä niilt taloasukkailt, et saahaaks myö kulkii siel pihal? Soattiha myö! Meijä talo ja naveta välil ol rakennettu viis omakotitalluo.

Siel käyttii vanha sauna rannas ja ves virtas, mut ol vähä mutaista. Naveta ves-säiliö ol vielä pystys ja perunakellarikuoppa näkyvis.

Joka paikas pihapiiris kasvo vaapukkaa ja horsmaa ja niitä suurlehtisii takkijaisii, joil ain lapsen heitettii toisemma selkeä ko tehtii kiusoa.

Ne kaks pitkähelpeistä mäntyy ol

kasvaniet suuriks puiks! Muutama spirea kukki vaalijapunaisena, koi-vuja, sirenejä ja muita pensaita ja puita oli aivan villinä sekaisin.

Toisepuole jockie näkyi iso karjalauma laitumella, Riiskan peltoja viljeltiin...

Varpu kaivoi Vihtovapellost sitä punaisen-ruskijoa multoa muovipussii. Sitä heä sit jako meil muilleki.

Sit myö lähettii oikei autol sin Vihtovarentoa. Tie män joerantaa pitki.

Rastoa Anti talo kohal ol puut kasvaniemet ikipuiksi. Mut ei uskallettu sin rytteikkyö tunkeutuu. Auto pysäytettii Joensuuhu, ja sit lähettii kävelem-

Riiskan-joki, mutta matalampana ja kapeampana.

meä rantaa pitki sin Vihtova rykil päi. Kaislat ol kasvaneet iha veenraijaan ast. Maikki löysi vanhan veneenpaikan ja siin tytöt pulahtiit Suvanno laineisii. Maikki ja Helka pesiit hiuksensa ja sannoit ottavansa valokuvan Suvanno viel pessyst tukast.

Kyl ol mukavaa, muistu mielle ne Vihtova rykilt vettie huppeämiset. Ko Vähämeäje sokerjuurikastyöjohtaja ihmettel, et ossoattaks täälläki näi hyvi uija!?

Se Vihtova valkorunkone Koivikko ol kasvant jo aika suureks. Ky ol haikija olo, kuka muist ne mantsikkapaikat siel... Myös tois tultii sielt rannalt autos takasii entise koi kohal, mut Varpu kävel.

Siit jätettii hyvästit rakkail lapsuuve rehevil maisemil, mis enne kasvo omena-, luumu- ja kirsikka-puita, joppa pari päärynä-puutakin.

Ja siel tattaripello läheisyysves kasvopähkinäpuita, kaikist muist puist puhumattakoa...

Tultii sammoa tietä takasii Kiviniemi, josta sitten syötyämme lähdimme katsomaa sitä synnyinseutua ja Kirkonkylää. Karholaskaa ei ol ku rauniot paikal ja Kirkonkyläki ol iha toisen näköne ko enne.

Elli ja Arvo tekkiit sil'aikoa toise reisu Riiskoa: Nyt se lyhemmä matkan kautta ja sil toisel puolel jockii. Elli sai käyvä näyttämäs Arvol

kot'paikansa Luprikkalas sekä Riiskas. Kiisi talo kohal ol voa multakasa.

Kolmanten päivän lähettii sit Käksalmeen, käymään. Ensiksi mäntii Käksalmen linnaa katsomoa. Se ol iha entises kunnos ja voiko kauniimpoa paikkaa olla? Koko moailmas-koa?

Ku yritettii sin Laatokan rannalle,

niin erään talon takaa vilahti näkyvii vanha luterilainen kivikirkko. Helka sanoi, et siel takan on se vanha yhteiskouluki.

Opas lähti mejän mukkoa. Opas halus kans vähä tutustuu niihi, ku hiä ol vast toise kerra Käksalmes.

Sielle ne olliit. Koulu ol koulun, mut kirkost ei opas tietänt jot mis käytös se ol.

Sit myö lähettii Kivnieme kautta Viipurii, jos ol ruokailu ja "peri-oska".

— — —
Siitä olikin vähän vaille 51 vuotta kun kotoani jouduin lähtemään.

Oli ihan hyvä matka lapsuuden maisemiin, vaikka siellä ne olosuhteet eivät kovin hyviltä näytäkään.

Ilma Elsan tytär

Koti-Sakkola ja Suvanto

Suvanto-säätiön luvanvarainen neljän päivän matka Karjalan kannakselle koti-Sakkolaan 21—24. 8. oli yksi täyttymys elämässämme. Pie-nistä hetkistä tulikin ikimuistettavia suuria hetkiä: pysähdyimme ajattelemaan elämämme kohtaloita.

Silmin ja sielumme silmin näimme ja koimme entiset rakkaat kotipaikat, eikä sitä tunnetta voi ilmaista sanoin, sen jokainen vain tuntee sisimmässään.

"Etsikää, niin te löydätte."

Etsimisen kohteena oli kaikilla tietenkin syntymäkotini ja siihen liittyneet tantereet.

Säätiön matkalaisia oli Riiskan kylää lukuunottamatta ympäri Suvannon, joten järvi tuli ikäänkuin "val-lattua". Ei kaikki entinen sentään katoa. Kaunis luonto ja maisemat ovat entisensä. Esimerkiksi Kiviniemi koskineen, siltoineen ja maisemineen on edelleenkin näkemisen ja kokemisen arvoinen. (Voi, mikä se olisi-sikaan jos olisi saanut kehittyä suomalaisittain.) Samoin näkymä Runteenmäeltä, Suvannon yli Lapinlahteen.

— Tuossa on joki ja tässä oli kujaset, mutta missä kotipiha — voi mitä ihmettä, mite teä on näi vaikia löytä — nitrotki jäivät autuo, lausahti

tätini, Emma Koiranen (os Repo) kävellessään Tyyne Annalan ja tämän sisaren Vieno Lammin (mol. os. Repo) kanssa Kaarnajoen Paukkulassa syntymäkotia etsiessä. Tyyne muisteli viljankorjuun raskasta sirppityötä ja Vieno käveli entistä koulutietä lähes yhtä tyttömäisin askelin ja olemuksin kuin nuorena.

Etsiminen tuotti tuloksen "maallisesikin". Hautausmaalta aivan Purpuan puoleisesta kulmauksesta löysin pienen hautakiven, josta otin valokuvan ja jossa oli teksti:

Aapro Nuora synt. 23. 6. 1845
kuol. 25. 1. 1922
Liisa synt. 12. 7. 1856
kuol. 20. 9. 1936

Armosi alttarilla

Kirkon raunioilla veisasimme yhdessä Herraa hyvää kiittäkää, ja kaikesta raskaista evakkovuosista huolimatta kiittollisin mielin. Päivälleen 49 vuotta sitten (23. 8. 1941) kirkon rauniot savusivat, kun venäläiset vetäytyessään polttivat kirkkomme.

Edellispäivänä siunauskappelin raunioilla hautausmaalla Isämeidänrukouksen ja Herran siunauksen jälkeen, pieni Paukkulan tyttötrio lauloi kauniisti Mun kanteleeni, jota paikallisetkin hautausmaalla olleet ihmiset pysähtyivät kuuntelemaan.

Laatokka ja Taipale

Seuraavana päivänä matkasimme Taipaleenjoelle ja sieltä edelleen Linnankankaalle. Paavo Paukku, Keljan kylän poikia, kertoi "lustinomaaisesti" tarinoita entisajan porsasasioista ja selosti Haparaisten ja Keljan talojen paikkoja sekä eri maastonimityksiä.

Linnankankaan maastossa ja rantatörmäillä näkyi suuria tykkipattereiden raunioita, kaivauksia, mutkittelevia juoksuautoja ym. sotaan liittyviä jäännöksiä.

Laatokka kohisi voimakkaasti ja on varmasti edelleenkin yhtä arvaamaton myrskytuulien syntymiselle kuin ennenkin. Näkymä meille Säätiön matkalaisille oli samalla kertaa sekä jylhä että uhkaava.

Taipaleenjoen suulla aivan Paskaluodon saaren kohdalla Pentti Karpanen totesikin, että vaikea on ollut vihollisen päästä yli, niin hyvä puolustuspaikka se oli. Entisen lossin kohdalta Metsäpirtin puoleiselta rannalta tuli mies moottoriveneellä meitä tervehtimään ja ajeluttikin meitä. Ajelu moottoriveneellä Taipaleenjoella v. 1990 antoi mukanaolueille syväkähdyttävän tunteen.

Huomiotani kiinnitti myös rantatörmillä näkyneet törmäpääskyjen pesäyhdyksennat, jotka täältä kallio-

peräisestä Suomesta ovat melkein kadonneet. Kannaksellahan ei liioin ole kallioperäistä maata.

Siniristilippu ja syntymäpäivä

Matkalaisissamme oli mukana esiintyviä sakkolalaisia taiteilijoita ja he viihdyttivät meitä usein, niin majapaikkamme iltatilaisuuksissa kuin linja-autoissakin. Erityisesti jäi mieleeni Kaija Ryyppön luontevan kau-

niisti lausumana Viljo Kojon runo sekä Eino Vanhasen ”miniän” taiteelliset lauluesitykset suomeksi ja venäjäksi.

Esko Kallonen veti ja juonsi retkeä lupsakkaan tyyliinsä ja Säätiömme puheenjohtaja Yrjö Raaska lausui minulle syntymäpäiväni vuoksi kaikkien puolesta onnittelusanat.

Siniristilippu liehui syntymä- ja kotipihallani Vilakkalassa juhlapäivän kunniaksi hetkisen. Losevor Kiviniemen Ravintolan väki muisti

myös pienellä lahjalla ja siniristilippu kahvipöydässä juhlisti täysin onnistunutta, antoisaa Sakkolan matkaamme.

Ystävän laulun myötä kiitokset teille kaikille!

Päivät ja viikot unohtuvat, mutta on hetkiä, jotka me muistamme.

Tällaiset hetket muuttavat meitä. Niissä on lupaus ja toivo.

Samppa Viskari

Lisää Kiviniemessä käynnistä 1. 7. 1990

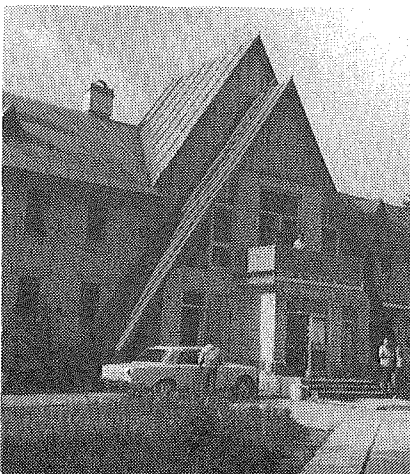
Nyt tämän lehden palstat on täynnä kotiseutumatkoihin selostusta, silti en malta olla kehumatta meidän kiviniemeläisten edusta, sillä saimme jopa majoittua ja oleskella kotikyläsämme. Lähetän hotellimme kuvan oheisena laitettavaksi lehteen. Saimme olla sunnuntaista tiistaihin Kiviniemessä.

Miten nautimme siellä lämpimästä ilmasta ja hyvästä säästä, kun kävelimme puoleen yöhön tuttuja paikkoja katsellen! Emme sitä ilmastoa ole turhaan kaivanneet ja ikävöineet... Tulimme sen taas toteamaan.

Minä olen kuullut toistenkin matkoista, että heitä kaikkia on ilmat suosineet.

On minulla tässä asiaakin, eikä vaan kehumista!

Matkalla mukana olleet muistam-

me, että pois tullessa emme saaneetkaan jo maksettua lounasta Viipurista. Tästä valitin kaikkien puolesta Matkatoimistoon. He sanoivat, että jos minä otan asian hoitaakseni, niin sitten he maksavat saamatta jääneestä aterista korvauksen.

Sanoin: — Ei se minun vikani ollut! Enkä minä käy hoitamaan tätä asiaa. Siinä tapauksessa he korvaavat aterian vain niille, jotka tekevät valituksen. — Kolme ihmistä oli valittanut ”nälkänsä”!

Rahat olisivat jääneet saamatta takaisin ja siksi lupasin tämän asian hoitaa.

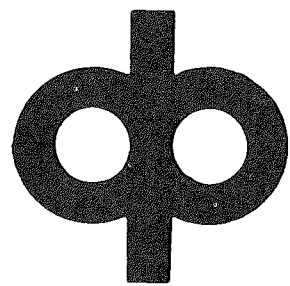
Sakkola-juhlissa sain jo usealle maksettua, mutta postikuluja en ruvennut itselleni tekemään. — Olen silti suuremman osan jo maksanut, mutta on vielä parikymmentä maksumatkaa ja siksi pyydän niitä jotka eivät vielä ole rahojaan takaisin saaneet, että ilmoittaisivat minulle pankin ja tilinumeronsa, jolle saa rahat lähettää.

Takaisin saatu korvaus on 30 markkaa henkilöä.

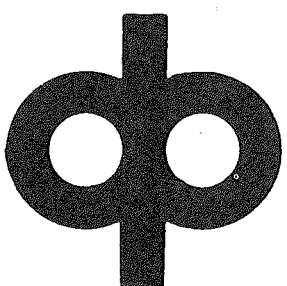
Osoitteeni on: Ester Lopenen Lasten kodintie 11 37500 Lempäälä. Puhelin (931) 750 457.

Toivon hyvää syksyä kaikille matkalaisille!

Terveisin Ester

TÄMÄN PÄIVÄN PANKKIPALVELUA
— PERINTEISIIN NOJAUTUEN —
LEMPÄÄLÄSSÄ JA VIIALASSA
PAIKKAKUNNAN JA JÄSENTEN PARHAAKSI
Lempäälän-Viialan
Osuuspankki

Oi, niitä aikoja, oi, niitä aikoja muisteltiin kolmen kylän juhlassa

”Meist ei usjat lausu sitä ääneen, vaikka aina se mielessä on, että kaipuu kauan sitten taakse jääneen yhä vielä on voittamaton... Jos Karjalassa vielä olla vois ja tuttu murre kaikkialla sois, mä voisin olla mie ja sinä sie se oiski aitoo karjalaa.”

(Reino Markkulan sanoittamasta laulusta ”Jos Karjalassa vielä olla vois”)

— Tää on ku mehiläispesäs vai ampiäispesäks tää lienöö. Kuulet sie tää mittää? äimisteli sukulaiseni.

Kun sulki oman suunsa ja pysähtyi kuuntelemaan, voi todeta, että porina humisi päässä ja surisi korvissa.

Pitääkö sitä olla noin lähekkäin nokakkain, melkein toisen suussa. Kyllä pitää. Kuulee paremmin, ei tarvitse yhä ’hölpytää’ et mitä sie sanoit. Ja elävöittäähän esitystä, kun voi tökkiä toista sormella rintaa tai piirtää vaikka karttaa olkapäähän.

Monet olivat kesän aikana kierrelleet entisillä kotikulmillaan Sakkolassa. Nyt oli kuvia mukana nivaskoitain tai aivan albumeissa. Tietysti yritettiin etsiä pöytiin, missä olisi ’omapuoliosii, haitemoisii, luprosii tai pansaaroisii’. (Mistä nimi Pannusaari, kylähän ei ollut saari?) Hauska oli haastella, halata ja taputella toiskyläläisiäkin. Yhtä kaikki, samoja sakkolalaisia, sama murre, samat sanat. Tulkkia ei tarvittu.

— Sie et uo muuttunt mikskää, eräälle miehelle todettiin. — Siult jos ottas silmälasit pois, nii oisit ku kansakouluaikan.

Eräs rouva kävi tunnustamassa tunteensa elämänsä ensimmäiselle ihastukselle. Viisivuotiaana tyttösenä hän oli ollut vakaasti sitä mieltä, että menee naimisiin ’sen punaposkisen pojan kanssa’. Vaan ei aina käy kuten haaveillaan, kohtalon tie kauaksi vie.

’Luokkakokous’, kolme koululaista koolla 51-vuoden jälkeen. (Kyläjuhlassa Lempäälässä 30. 9. 1990) Heistä muodostui Haitemaan kansakoulun I-luokka vv. 1937—38: vasemmalta: Aili Nuora (nyk. Alén, Tampereella), Aune Kitunen (nyk. Rimola, Kouvolassa), Aino Kuisma (’Juhanlois Aino’, Tampereella) (Myöhemmin luokalle tuli neljänneksi Hännikäisen Eira).

Nämä kolme (myös Eira) löytyvät Suvannon Seudun kesäkuun 1990 numerosta Haitemaan koulukuvasta. Eturivissä on oikealta Aili kolmantena, Aino neljäntenä ja Aune viidentenä.

Aune muisteli ekaluokkalaisten Aino koulutuntien jälkeen odotelleen toisia lapsia seurakseen kotimatalle. Yhdessä oli koulutielläkin turvallisinta. (Kuva: Hanna Kitunen)

Muuan rouva sai terveisiä evakko-aikaiselta heilalta. Sekös nauratti.

Seurakuntasalissa tuli ’hik ja var’ ja monet lähtivät ulos jäähyttelemään. Ei ulkonakaan seisty tukkisui-na. Kyselemällä saa tietoa.

— Uot sie Haitemaast?
— En, mut miun vaimoin on.
— Kuka?
— Kitusen Aune.
— Miun luokkatoveriin. Lähe näyttämää.

Sisaren mies tuli löytönsä kanssa meidän pöytäamme. — Tunnet sie? ’löytö’ kysyi.

Sisareni katseli ja ’äinöili’. Ei tuntenut naista, ei. Kun tämä sanoi nimensä, niin Aune suorastaan vetäisi henkeä. Eivät olleet nähneet toisiaan

kuin ennen sotia. Kaikesta on niin kauan.

Eihän siellä paikoillaan pöydissä pysytty. Piti kiertää pöydästä pöytään ja ringistä ringiin. Yksi nainen vakuutteli tuntevansa viereensä tulleen miehen. Tosin tunsikin vasta sitten, kun mies sanoi nimensä.

Sisareni kyseli, tunsinko lähipöydässä istuvan naisen, jolla oli silmälasit. Hänessä oli kuulemma jotain tutun oloista. En tuntenut ja kehoitin sisartani: — Mää kysymää, kuka hää on. Silh se selviää. Sisareni meni. Ilmeisesti vähän tutun näköinen olikin hyvin tuttu. Hetken kuluttua molempia makeasti nauratti ja sisareni suu ja kädet selittivät. Oli tuttu. Luokkatoveri Haitemaan ajoilta.

'A muistat sie...?'

(Kuva: Hanna Kitunen)

Tavattiin siis tuntemattomia tuttuja ja tuttuja tuntemattomia.

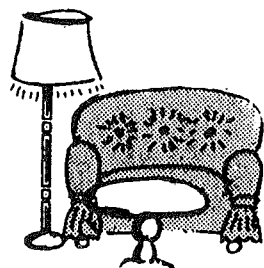
Juhlatoimikunnan Usko Koiranen tiedusteli, onko tulevaisuudessa tarpeellista järjestää tällaisia juhlia. Onko niihin tulijoita. — Viel sie kysyt-ki! huudahti hieman tohkeinen naisääni väkijoukosta.

Joten Haidermaa-Lupra-Pannusaari-kyläjuhla on täällä Lempäälässä 2—3 vuoden kuluttua. Riippuen siitä, missä minäkin vuonna järjestetään Sakkola-juhla.

— Nii ol paljo tuttui. En kerent kaikkii kans haastaa, Valtosen Jenny totesi hieman haikeasti pois lähtiessä. Samaa ajatteli varmasti moni toinenkin.

Juhlassa oli hyvää ja haikaa mieltä, mutta ei kankeaa kieltä. Mukavaa oli olla mukana

toteaa **Kitusen Hanna**
Os. Majamäentie 1
37500 Lempäälä
puh. 752 213

Verhoiluliike

AAPRO KIISKI

41490 Niemisjärvi
☎ (941) 845724

Hankasalmi

KUOLLEITA

Aini Suikkanen, o.s. Karttunen, syntyi 4. 12. 1908 Vpl Pyhäjärvellä, kuoli 5. 10. 1990 Tampereella. Hän asui vuosia myös Sakkolassa ja aviomiehensä kotikylä oli Sakkolan Tikansaari. Aini Suikkanen oli Suvannon Seudun kirjoittajia useita vuosia.

Martta Ollikainen, o.s. Koi-vumäki, syntyi 29. 4. 1911 Sakkolassa, kuoli 28. 9. 1990 Valkeakoskella.

Aili Valtonen, o.s. Kuisma, syntyi 4. 11. 1914 Sakkolassa, kuoli 22. 9. 1990 Tampereella.

Albert Eeva syntyi 24. 4. 1915 Sakkolassa, kuoli 7. 9. 1990 Vammalassa. Entinen kotikylä Sakkolan Vilakkala ja viimeinen kotipaikka Vammalan Illo. Siunaustilaisuus Tyrvään siunauskappelissa 22. 9. 1990 ja sen jälkeen muistotilaisuus Seurakuntatalossa.

Kirvesmies Tauno Tenhonen syntyi 17. 1. 1917 Muolaassa, kuoli 6. 9. 1990 kotonaan Tikkakoskella. Hän muutti jo nuorena Sakkolan Pitäjän Valkjärven kylään ja sodan jälkeen Keski-Suomeen Tikkakoskelle. Siunaus on toimitettu 22. 9. 1990 Tikkakosken kirkossa. Suremaan jäivät vaimo, sisko ja siskon poika perheineen, sekä lankomies ja hänen lapsensa perheineen, sekä muut sukulaiset ja ystävät.

Aulis Johannes Kurikka syntyi 8. 9. 1936 Sakkolassa, kuoli 19. 9. 1990 Kokkolassa. Hänen kotikylänsä Sakkolassa oli Kirkonkylän Luprikkala. Siunaustilaisuus 6. 10. 1990 Tottijärven kirkossa Nokialla, jonka jälkeen muistotilaisuus Tottijärven Seurakuntatalossa.

Lydia Kaihoniemi, o.s. Nykänen, syntyi 9. 9. 1911 Sakkolassa, kuoli 18. 8. 1990 Mäntyharjulla. Entinen kotikylä Sakkolan Lapinlahti.

Kerttu Onerva Mäkinen, o.s. Huuska, syntyi 11. 7. 1916 Sakkolassa, kuoli 28. 9. 1990 Vaasan keskussairaalassa.

VUOSIA TÄYTTÄ- NEITÄ

95 VUOTTA täyttää 16. 12. 1990
Matti Kukko Enonkoskella. Hänen entinen kotipaikkansa oli Sakkolan pitäjän Valkjärven kylä.

85 VUOTTA täytti 10. 10. 1990 Hilma Meskanen Vilppulassa. Hän on Sakkolan Luprikkalassa syntynyt ja lähtenyt sotaa pakoon Sakkolan Kaarnajoelta.

80 VUOTTA täytti 13. 10. 1990 Toivo Pitkänen Vilppulassa. Hän on syntynyt Sakkolan Lapinlahdessa ja lähtenyt sotaa pakoon Sakkolan Kaarnajoelta.

80 VUOTTA täytti 22. 10. 1990 Aili Huuska, o.s. Lampinen No-

kian Tottijärvellä. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Hovinkylä.

75 VUOTTA täytti 7. 8. 1990 Alma Sallinen, o.s. Naskali, Helsingissä. Entinen kotikylä Sakkolan Lapinlahti.

70 VUOTTA täytti 19. 9. 1990 Aino Lehtinen, o.s. Ruuna, Lempäälässä. Entinen kotikylä Sakkolan Pannusaari. Hänen harrastuksinaan on ollut kirkkokuoro, käsityöt, sisä- ja ulkokukkien kasvattaminen.

UUSIA YLIOPPILAITA

Jyväskylän Kilpisen lukiosta: Varpu Elisa Annukka Kukko. Vanhemmat Asto ja Marjatta Kukko. Isän vanhemmat Aleksanteri ja Esteri Kukko Sakkolan Valkjärveltä.

Turun Yliopistosta valmistunut 24. 10. 1990 psykologian kandidaatti Tuija Kaarina Naskali Viialasta. Vanhemmat Martti ja Raija Naskali, o.s. Koiranen. Isä kotoisin Sakkolan Saviojalta, äidin vanhemmat ovat myös Sakkolasta.

**Toivotamme Suvannon Seudun lukijoille
HYVÄÄ JA RAUHALLISTA JOULUA
sekä
ONNEA UUELLE VUODELLE 1991
PÄRSSISEN KONEPAJA**

SAKKOLA-JUHLAT

JÄRJESTETÄÄN 3. JA 4. PÄIVÄ ELOKUUTA 1991 ORIVEDELLÄ. KAIKKI SAKKOLALAISET YSTÄVINEEN TERVETULLEITA!

SAKKOLAN HISTORIA

Toinen, uusittu painos Sakkolan historiaa on nyt saatavana, samoin on vielä runsas varasto kirjaa: Sakkolan kylät tuvasta tu-paan. Kirjoja on saatavana: Lempäälän-Viialan Osuuspankki, Lempäälä ja Kulju (Esko Kallonen), Eero Kurikka, Huhtamo puh.932/645 06, Uuno Pulakka, Ruovesi puh. 934/760 21, Anneli Kuisma, Eino Koiranen ja Esteri Loponen, Lempäälä.

Postitilaukset: Elli Pulakka, Lempäälä puh. 931/751 241. Ainoastaan Elli Pulakka lähettää postilähettyksinä.

Hinnat: Sakkolan historiaa II 70,—, Sakkolan kylät tuvasta tu-paan 110,—. Postilähettyksistä lisäksi lähetyskulut. Myyntipisteitä järjestetään lisää ja niistä ilmoitetaan Suvannon Seudussa.

NYT ON TILAISUUS HANKKIA EDULLISESTI LAHJAKIRJOJA!

Kun vuosi 1990 päättyy, niin samalla kääntyy neljäs sivu Suvannon Seudun toimituksessa: Tulen alas tuolilta. En tosin laskeudu lattialle, vaan asetun alemmalle jakkaralle.

Ei tästä voi 23 vuoden jälkeen lähteä kuin havumajasta. On tarpeellista kertoa kokemuksesta, hyvistä neuvoista ja ihmisten lähestymisestä...

Ei se, että kirjoituksia on tullut riittävästi ja se myös, että tilausten määrä on lisääntynyt, ole yksin minusta "riippunut", vaan koko lukijakunta ja tilaajat on lehteä pystyssä pitäneet nämä vuodet.

Tilaajamäärä ei saisi vähentyä, vaan lisääntyä — siihen kaikki toiminta perustuu tulevaisuudessa.

Tietysti lehti sisällöltään muuttuu huomattavasti. Marjo, uusi toimittajamme, on nuori rouva, ammattitoi-

TOIMITUKSEN TUOLI

mittaja, ja kun lisäksi toimituskunta ikävuosiltaan nuorentuu, niin tämä tietysti vaikuttaa lehteen, ulkomuotoon ja sisältöön.

Uskon lehden tulevaisuuteen nuorien ihmisten hoivassa!

Vanhempi väki voi edelleen postittaa kirjoituksiaan minulle, osoitteeni on entinen toistaiseksi, kunnes Vennamon vehkeily ajaa kaiken elämän pois paikaltaan — mutta murheet aikanaan — ei ole syytä etukäteen murehtia.

TOIVOTAMME YHDESSÄ MARJO RISTILÄ-TOIKAN TERVETULLEEKSI ALOITTAMAAN UUTTA KAUTTA SUVANNON SEUTUUN!

KAIKILLE YSTÄVILLE HYVÄÄ JOULUA JA RAUHAN VUOTTA 1991.

Kirvesmäki Päivä 18. 8. 90 Mynämäen kirkolla

Mynämäen kirkkomaalla sijaitsevan Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkin äärelle kokoontui elokuisena lauantaina n. 50 henkinen joukko Terenttilän koulupiiriläisiä ystävineen kunnioittamaan kotikunnaille jääneitä vainajiaan ja aloittamaan vuotuisen Kirvesmäki Päivän vieton. Kukkalaiteen muistomerkille laskivat Ritva Vuori ja Veikko Ukkonen. Kaija Hynnä lausui kerhon jäsenen Sylvi Anttilan tilaisuuteen tarkoitetun, kesän kotiseutumatkalla syntyneen, runon.

On muuten mainittava, että Metsäpirtin hautausmaasta, joka sijaitsi kirkosta muutaman sata metriä etelään, on nykyisin vaikeata löytää mitään jäänteitä. Nykyasukkaiden hautausmaa on sijoitettu talvisodan alus- sa tuhoutuneen kirkon tontille.

Kyläpäivän vietto alkoi puolelta

päivin kerhon varapuheenjohtajan Keijo Hynnän toivottaessa kyläläiset tervetulleiksi ja kertoessa viimeaikaisista ja tulevista tapahtumista, jonka jälkeen Anneli Saarinen esitti herkästi yksinlaulun "Metsäpirttiläisten kansallislaulun" Metsäpirtin laulun, jonka on säveltänyt kanttori Eino Seppä ja sanoittanut runoseppä Elsa Tuokko-Tauriainen.

Perinteisen kotiseutuhenkisen ohjelman ja tarinoinnin lomassa herätti edelleen suurta kiinnostusta Taipaleenjoen tienoilta v. 1939 tilanteesta 1:10 000 mittakaavassa kuvaava Toivo Laulajaisen suunnittelema pienoismalli, joka nyttemmin on sijoitettu yleisesti nähtäväksi Mynämäen Osuuspankin tiloihin Mynämäen keskustassa. Mallia esittävästä pos-

PITO-KALAASI KY
JUHLA- JA MERKKIPÄIVÄPALVELU
AILA JA KATI HEIKKILÄ puh. 433 902
VALMISTAMME JUHLANNE KOTITEKOISIN TUOTTEIN!
JÄRJESTÄMME MYÖS OHJELMAA.

— — —
AILA HEIKKILÄ Saarenkärjenk. 1 B
33300 TAMPERE puh. 433 902

tikortista oli esittely Suvannon Seudun numerossa 6:1990.

Kalervo Paukun palkitusta muistelmateoksesta, "Kirvesmäki, helmi Karjalan kruunussa" tehtiin vilkkaasti ennakkovarauksia. Teos, joka kuvaa Suvannon seudun elämää Terenttilän—Kiviniemen linjalla, lähinnä vapaussodan ja talvisodan välisellä ajalla, ilmestyy kuluvana syyskuutena mm. Suvanto Säätiön, Karjalaisen Kulttuurin Edistämissäätiön ja Mynämäen kunnan antaman arvokkaan tuen turvin. Suvannon Seutu on julkaissut otteita ko. teoksesta muutamissa viime numeroissa.

Tehdyistä ja tulevista kotiseutukäynneistä haastettiin perinpohjaisesti ja näyttää siltä, että kotiseutumattojen kysyntä tulee jatkumaan vilkkaana, sillä useimmat kävijät haluavat juurilleen uudelleen ja uudelleen ja yhä pitemmäksi aikaa.

Yhä useammissa yhteyksissä, joissa karjalaisia kokoontuu, kääntyy keskustelu nykyisin Karjalan takaisin palautuskysymykseen, niin myös Kirvesmäki Päivillä, jossa toivottiin, että Karjalan Liitto ottaisi asiasta jämäkemmän otteen, josta jo merkkejä on vähän aistittavissa.

Karjalan kunnaila -lauluun päättyi yhteisesti vietetty rattoisa elokuun iltapäivä.

AU

Päästiin käymään Sakkolassa, ihan kotona Karholassa.

Pihat oli pienentyneet, välimatkat lyhentyneet.

Sotkoja löytyi sieltä, vaikka ei näkynytäkään tieltä, se oli piilossa pitkän heinän.

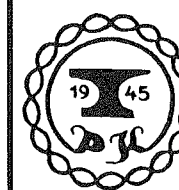
Siinä uimaan on opeteltu, noro pieni vain virtasi nyt. Vesi kirkas ja hiekkapohja, oli ennen ja on vieläkin nyt.

Naapurissamme kuusiaita oli komea aikanaan. Siellä vieläkin kasvaa kuusi kuusta paikallaan.

Oman pihamme heinikosta, vanhoista juuristaan, työntyti marjapensaansa vesat vieläkin kasvamaan.

Rek'notko, on sekin nähty, sekä Harjulla kävelty nyt. Niin luulen, monen meistä, unelma suuri on täyttynyt.

Systän Sylvi

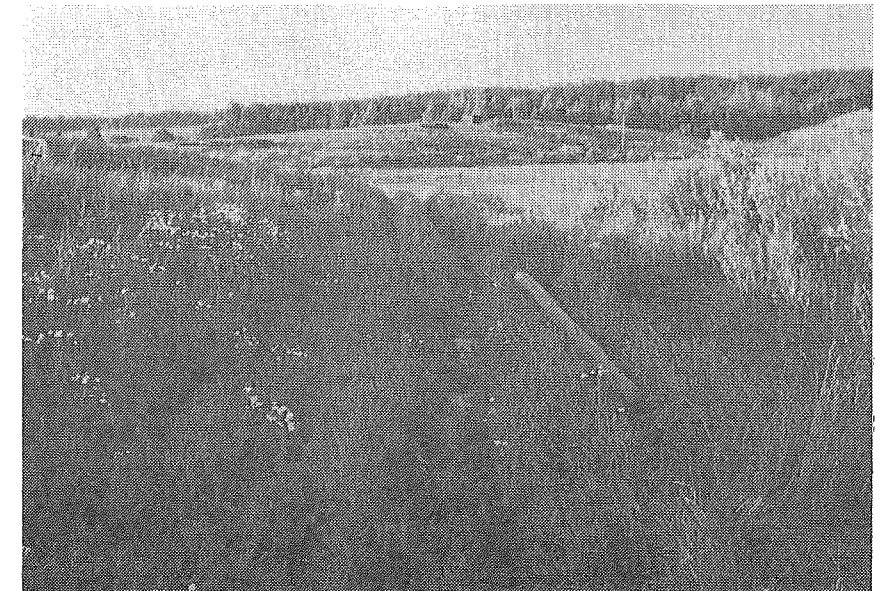

PÄRSSISEN KONEPAJA

35500 KORKEAKOSKI,
PUH. (935) 81 204, iltaisin (935) 81 435,
Autopuh. 949 239 535

Toimivia metalliovia, ym. rakenteita
Alumiinisia ovia ja ikkunoita

**Putkiliike
P Nuora Ky**
37560 KULJU
puh. 676 100

Näkymä Rek'notkosta 5. 8.

Kuva on otettu Sakkolan Sipilänmäellä Matti Laamasen pihassa keväällä 1922. Valokuvaaja Valtosen valokuvaamo. Kuvan lähettäjä Sirkka Ukkosen os. Eeva lähettämä nimiluettelo on seuraava: Alarivi vasemmalta O. Kari, V. Kekki, R. Eeva, L. Haakana, E. Eeva, A. Koponen, A. Karonen, H. Karonen, S. Toiviainen, A. Karonen, A. Laamanen. Keskirivi vasemmalta J. Tynni, V. Ivanoff, A. Karonen ja Joo-seppi Eeva (kuvan lähettäjän isä). Yläriivi vasemmalta A. Laamanen, A. Ukkonen, S. Laamanen, ?, O. Laamanen, M. Karonen, V. Laamanen, E. Kekki, L. Korte (kuvan lähettäjän äiti) A. Heikkonen ja S. Laamanen.

Sakkolalaisia valokuvattuna rippikouluaikana elokuussa 1940 Kylmäkosken kirkon edustalla. Kuvan lähettäjä Olavi Loponen on takarivissä toinen oikealta. Kaikkien nimet ei ole muistissa. Näistä 19 pojasta neljä kaatui jatkosodassa.

Ripille pääsi Kylmäkosken kirkossa v 1940 noin 70 sakkolalaista, tytöt ja pojat yhteensä. Tässä valokuvassa ovat Sakkola-juhliin osallistuneet 1990 Juupajoella, ja samalla kokoonnuttuun yhteiseen valokuvaan 50-vuotismuistojen merkeissä.

Kaksi sukuhaaraa Sakkolasta

Helena ja Tuomas Kuuppo-suku Volossulasta sekä Helena ja Martti Pekkanen-suku Riiskasta kokoontuivat Reta ja Pentti Vuorenpään kesä-

huvilalla 28. heinäkuuta 1990 Vammalan Houhajärvellä.

Oli kaunis, aurinkoinen ja lämmin kesäpäivä, väkeä yllättävän runsaasti, yli 60 henkeä. Heillä kaikilla oli virkeä ja iloinen mieli.

Vieraita oli saapunut Savosta, Keski-Suomesta, Kymistä, Satakunnasta, Hämeestä ja Turun seudulta. Varttuneempaa väkeä edustivat Helenan ja Martin tyttäret, Emma Kuuppo Mikkelistä ja Sylvia Käppi Jyväskylästä.

Vasemmalta: Emma Kuuppo (Aleksanteri Kuupon vaimo), Reta Vuorenpää (Emman tytär), Meeri Kuuppo (Matti Kuupon tytär), Maire Rainio (Vilhelm Kuupon tytär), Heljä Lindsberg (Emman tytär), Mauri Rainio.

Vasemmalta: Emma Kuuppo, Sylvia Käppi, Hannu Käppi. Takana: Martti Lindsberg (keinussa), Toivo Vanha-Kuitti (niska), Raino Kivi (keinussa), Sep-po Laajalahti.

Keskustelut tuttujen ja vähemmän tuttujen välillä olivat hyvin antoisia ja miellyttäviä. Ajatusten vaihto oli vilkasta hymy herkässä.

Tilaisuudesta jäi mielikuva, että tämä kokoontuminen, jos mikä, oli tarpeellinen. — Siksi onkin mukava näin jälkepäin katsella tapahtumia videolta yhdessäolosta aina uudelleen...

Lämpimät kiitokset Retan perheelle hyvästä tarjoilusta ja suuresta väkiväylyksestä, minkä tämä tilaisuus heille aiheutti. Meille jokaiselle jäi mieleen muisto ja hyvä mieli tästä tilaisuudesta.

Vilho Vehviläinen
Emman ja Aleksanteri
Kuupon vävy

Mitä näet, mitä kuulet

Katso ikkunaan. Mitä näet?
— Näet kauniin maan,
näet niityt, mäet.
Näet linnut, näet puut.

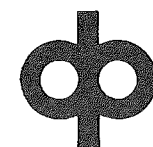
Avaa ikkuna. Mitä kuulet?
Kuulet lintujen laulun,
kuulet kevät tuulet.
Puron solinan kuulet
ja äänet muut.

Katsele, kuuntele,
tunnet kukkien tuoksun.
Näet lammen pinnan,
kuulet puron juoksun.
Näet saunan piipusta
nousevan savun.

Nauti kaikesta tästä,
mitä kuulet, mitä näet.
Kaikesta, koko elämästä!
Puron juoksusta,
linnun laulusta
ja savusta joka nousee
saunan piipusta!

Sylvi Systä

Tauno Hynnä
Kurkipolku
37550 MOISIO

**TAMPEREEN SEUDUN
OSUUSPANKKI**

- JOUSTAVAN PALVELUN PANKKI -

Kaikki sähköasiat

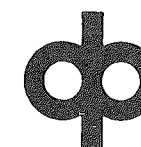
voimme toimittaa edullisesti

NYT SÄHKÖLÄMMITYSASENNUKSET SOPIVASTI

RAASKAN SÄHKÖLIKE

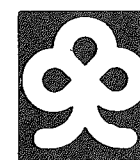
A-RYHMÄN SÄHKÖURAKOITSIJA

VESILAHTI — Puh. 931-739541

**VESILAHDEN
OSUUSPANKKI**

joustavaa
pankkipalvelua

Tampereen Aluesäästöpankki

auttaa — neuvoo — palvelee

LEMPÄÄLÄN
PELTITYÖ

OM. V. RIIKONEN

Puh. Tampere 751886 (verstaaseen)

Suorittaa kaikkia rakennusalan pelti- ja rautatöitä
urakalla ja laskuun.

**SUVANNON
SEUTU**

Suvannon ympäristön
kotiseutulehti,
ilmestyy 1990 8 kertaa vuodessa

Tilaushinta
50 mk vuosikerta

Ilmoitushinnat
1 mk, palsta cm

Toimituksen ja konttorin osoite
37370 NARVA
Puhelin (931) 734 843

Postisiirtotili
TA 359 751

Pankki
Vesilahden Osuuspankki
37370 NARVA
Käyttötilin numero 551105-42772.

Vastaava toimittaja
Viljo Purontaa

Toimituskunta
Helmi Uosukainen,
Uuno Pulakka,
Eero Koppanen,
Väinö Kekki ja
Marjo Ristilä-Toikka